DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
17. marts 1998 *

I sag C-45/96,

angående en anmodning, som Bundesgerichtshof (Tyskland) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG

mod

Edgar Dietzinger,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 85/577/EØF af 20. december 1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted (EFT L 372, s. 31),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af formanden for Første Afdeling, M. Wathelet, som fungerende formand for Femte Afdeling, og dommerne J. C. Moitinho de Almeida,

* Processprog: tysk.

D. A. O. Edward, P. Jann og L. Sevón (refererende dommer),

generaladvokat: F. G. Jacobs
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Edgar Dietzinger ved advokat Eberhard Bubb, Landshut

— den tyske regering ved kontorchef Alfred Dittrich, Forbundsjustitsministeriet, og ekspeditionssekretær Bernd Kloke, Forbundsøkonomiministeriet, som befuldmægtigede

— den belgiske regering ved kommitteret Jan Devadder, Ministeriet for Udenrigsanliggender, Udenrigshandel og Udviklingssamarbejde, som befuldmægtiget

— den franske regering ved kontorchef Catherine de Salins og fuldmægtig Régine Loosli-Surrans, begge Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede

— den finske regering ved juridisk konsulent Tuula Pynnä, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Carmel O'Reilly og Ulrich Wölker, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 22. januar 1997 er afgivet mundtlige indlæg af Edgar Dietzinger, af den tyske regering, af den franske regering, af den finske regering og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 20. marts 1997,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 11. januar 1996, indgået til Domstolen den 15. februar 1996, har Bundesgerichtshof i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt et spørgsmål om fortolkningen af Rådets direktiv 85/577/EØF af 20. december 1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted (EFT L 372, s. 31).

2 Dette spørgsmål er blevet stillet i forbindelse med en retssag mellem Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG (herefter »banken«) og Edgar Dietzinger vedrørende fuldbyrdelsen af en kautionsaftale, der er indgået mellem parterne.

3 Artikel 1, stk. 1, i direktiv 85/577 bestemmer følgende:

»Dette direktiv gælder for aftaler indgået mellem en erhvervsdrivende, der leverer varer eller tjenesteydelser, og en forbruger:

— under en udflugt arrangeret af den erhvervsdrivende uden for dennes faste forretningssted, eller

— i forbindelse med den erhvervsdrivendes besøg:

i) hos forbrugeren eller en anden forbruger,

ii) på forbrugerens arbejdsplads,

såfremt besøget ikke sker efter udtrykkelig anmodning fra forbrugeren.«

4 Artikel 2 bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

— 'forbruger' en fysisk person, der ved en retshandel, som er omfattet af dette direktiv, optræder med et formål, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virkefelt

— 'erhvervsdrivende' en fysisk eller juridisk person, der ved indgåelsen af den pågældende retshandel optræder i sin egenskab af handlende eller erhvervsdrivende, samt enhver anden person, der optræder i en erhvervsdrivendes navn eller for dennes regning.«

5 Artikel 4 i direktiv 85/577 bestemmer, at den erhvervsdrivende skriftligt skal oplyse forbrugeren om dennes ret til inden for en fastsat frist at opsige aftalen. Artikel 5 præciserer, at denne frist er på mindst syv dage at regne fra det tidspunkt, hvor forbrugeren har modtaget oplysningerne om sin ret til at opsige aftalen.

6 Sagsøgtes far driver et byggefirma, som banken bl.a. har indrømmet en kassekredit. Ved skriftlig erklæring af 11. september 1992 påtog Edgar Dietzinger sig at indestå som selvskyldnerkautionist for sine forældres forpligtelser over for banken for et beløb på højst 100 000 DEM.

7 Indgåelsen af kautionsaftalen fandt sted hjemme hos Edgar Dietzinger's forældre, hvor en ansat fra banken kom til stede efter telefonisk aftale med Edgar Dietzinger's mor. Edgar Dietzinger blev ikke oplyst om sin ret til at opsige aftalen.

8 I maj 1993 opsagde banken med omgående virkning samtlige kreditter, som den havde ydet Edgar Dietzinger's forældre, for hvilke det samlede beløb androg over 1,6 mio. DEM. Banken afkrævede endvidere Edgar Dietzinger delbetaling af et beløb på 50 000 DEM i henhold til kautionserklæringen. Han er trådt tilbage fra sit løfte, idet han har gjort gældende, at han ikke var blevet oplyst om, at han havde ret til at opsige aftalen, hvilket er en overtrædelse af reglerne i Gesetz über den Widerruf von Haustürgeschäften und ähnlichen Geschäften af 16. januar 1986 (den tyske dørsalgslov, BGBl. I, s. 122), som gennemfører direktiv 85/577 i tysk ret.

9 Da Landgericht anerkendte bankens krav, appellerede Edgar Dietzinger afgørelsen til Oberlandesgericht, som omstødte førsteinstansens afgørelse.

10 Under en revisionsankesag fastslog Bundesgerichtshof, at en fortolkning af direktiv 85/577 var nødvendig for, at der kunne træffes en afgørelse i den verserende sag, og retten har derfor stillet Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er en kautionsaftale efter tysk ret, der er indgået mellem et kreditinstitut og en fysisk person, der i denne forbindelse ikke handler under udøvelse af selvstændigt erhverv, og hvorved kreditinstituttets tilgodehavende mod tredjemand sikres, en '(aftale) indgået mellem en erhvervsdrivende, der leverer varer eller tjenesteydelser, og en forbruger' (artikel 1, stk. 1, i Rådets direktiv 85/577/EØF af 20.12.1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted, EFT L 372, s. 31)?«

11 Med dette spørgsmål ønsker Bundesgerichtshof nærmere bestemt oplyst, om en kautionsaftale, der er indgået af en fysisk person, der ikke handler under udøvelse af erhvervsmæssig virksomhed, henhører under anvendelsesområdet for direktiv 85/577.

12 Edgar Dietzinger og Kommissionen er af den opfattelse, at direktiv 85/577 finder anvendelse på kautionsaftalen på grund af dets formål, som er at beskytte de forbrugere, som indgår en aftale ved et dørsalg, og som ikke har kunnet forberede sig på forhandling af aftalen. Kautionisten påtager sig på samme måde som en køber at opfylde sine forpligtelser, og da han ikke modtager nogen modydelse for sin forpligtelse, burde han så meget mere være beskyttet.

13 I denne forbindelse har Kommissionen anført, at artikel 1 i direktiv 85/577 finder anvendelse på alle aftaler indgået mellem en fysisk person og en erhvervsdrivende, som under udøvelsen af sit erhverv generelt leverer varer eller tjenesteydelser til forbrugere, selv om den konkrete aftale ikke indebærer nogen modydelse. Udtrykket »aftaler indgået mellem en erhvervsdrivende, der leverer varer eller tjenesteydelser, og en forbruger«, er alene blevet anvendt i direktivteksten for at undgå, at dets anvendelsesområde begrænses til kun at omfatte sælgere af varer.

14 Den tyske, den belgiske, den franske og den finske regering mener derimod, at kautionsaftalen ikke falder ind under anvendelsesområdet for direktiv 85/577 i hovedsagen, fordi den ikke er en »(aftale) indgået mellem en erhvervsdrivende, der leverer varer eller tjenesteydelser, og en forbruger« i artikel 1's forstand.

15 Ifølge disse regeringer indebærer dette udtryk, at en vare eller tjenesteydelse skal leveres af en erhvervsdrivende til en forbruger, som gør rettighederne i direktiv 85/577 gældende, således at det ikke vil være tilstrækkeligt, at den erhvervsdrivende generelt sælger varer eller leverer tjenesteydelser. En sådan fortolkning følger særlig klart af den engelske version (»to contracts under which a trader supplies goods or services to a consumer«). I en sag som den foreliggende giver en kautionists løfte imidlertid ikke noget grundlag for en modydelse, idet kautionisten hverken vil modtage varer eller tjenesteydelser fra den erhvervsdrivende, over for hvem han har afgivet sit løfte.

16 De nævnte regeringer har endvidere gjort gældende, at spørgsmålet om sikkerhed ikke er reguleret ved direktiv 85/577, som i modsat fald skulle have indeholdt særlige regler, der navnlig præciserede vilkårene for en aftale, hvis opfyldelse er sikret af kautionisten, såfremt sidstnævnte gør brug af sin ret til at opsige aftalen. Som følge heraf henhører beskyttelsen af kautionisten alene under national lovgivning. Den franske regering har herunder fremhævet, at selv om direktiv 85/577 ikke regulerer virkningen af en eventuel ugyldighed af kautionsaftalen på selve hovedforpligtelsen, burde kautionen under hensyn til dens subsidiære karakter være udelukket fra direktivets anvendelsesområde.

17 Direktiv 85/577 finder ifølge dets artikel 1 anvendelse på »aftaler indgået mellem en erhvervsdrivende, der leverer varer eller tjenesteydelser, og en forbruger« uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, medmindre forbrugeren udtrykkelig har anmodet om hans besøg med henblik på forhandling af aftalen.

18 Ved afgørelsen af, om en kautionsaftale, der sikrer hovedskyldnerens opfyldelse af en kreditaftale, kan være omfattet af direktiv 85/577, må det erindres, at ud over de undtagelser, der er opregnet i artikel 3, stk. 2, begrænser direktivet ikke sit anvendelsesområde på grundlag af arten af de varer eller tjenesteydelser, som er aftalens genstand, når blot disse varer eller tjenesteydelser er bestemt til privatforbrug. Ydelse af en kredit er imidlertid en tjenesteydelse, og kautionsaftalen eksisterer kun som et tillæg til hovedkontrakten og er i praksis oftest en forudsætning for denne.

19 Der er endvidere intet i direktivets ordlyd, der kræver, at den person, der har indgået en aftale, i henhold til hvilken der skal leveres varer eller udføres tjenesteydelser, skal være modtageren af disse varer eller tjenesteydelser. Direktiv 85/577 tilsigter at beskytte forbrugerne ved at give dem mulighed for at træde tilbage fra en aftale, som ikke er indgået på kundens, men på den erhvervsdrivendes initiativ, idet kunden kan finde, at det er umuligt at forstå alle konsekvenserne af sin handling. Endvidere kan man ikke udelukke en aftale, som kommer tredjemand til gode, fra direktivets anvendelsesområde alene med den begrundelse, at de erhvervede varer eller tjenesteydelser er bestemt til denne tredjemands brug uden for det pågældende aftaleforhold.

20 Når henses til den snævre forbindelse, der består mellem kreditaftalen og kautionen, idet aftalens gennemførelse sikres, samt det forhold, at den person, der påtager sig at sikre tilbagebetalingen af en gæld, kan være en solidarisk medskyldner eller en kautionist, kan det ikke udelukkes, at kautionen er omfattet af direktivet.

21 Det bemærkes, at et eventuelt ophør af en kaution, der er indgået uden for fast forretningssted i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktiv 85/577, kun er et særtilfælde blandt de tilfælde, for hvilke der kan stilles spørgsmål om konsekvensen for hovedforpligtelsen af tillægsaftalens eventuelle ugyldighed. Under disse omstændigheder kan man ikke udlede, at direktivet ikke finder anvendelse på

kaution, blot fordi det ikke indeholder en bestemmelse, der præciserer vilkårene for hovedaftalen, såfremt kautionisten gør brug af sin ret til at opsige aftalen som bestemt i artikel 5.

22 Imidlertid følger det af ordlyden af direktivets artikel 1 og af kautionens subsidiære karakter, at det alene er en kaution, der er subsidiær i forhold til en aftale, i henhold til hvilken en forbruger ved et dørsalg forpligter sig over for en erhvervsdrivende med henblik på fra ham at opnå varer eller tjenesteydelser, der kan være omfattet af direktivet. Da direktivet endvidere kun tilsigter at beskytte forbrugere, kan en kautionist kun være omfattet af dette, hvis han i overensstemmelse med direktivets artikel 2, første led, forpligter sig til et formål, der må anses for at ligge uden for hans erhvervsmæssige virkefelt.

23 Det stillede spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 2, første led, i direktiv 85/577 skal fortolkes således, at en kautionsaftale, der er indgået af en fysisk person, der ikke handler under udøvelse af erhvervsmæssig virksomhed, ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde, såfremt aftalen garanterer tilbagebetalingen af en gæld, der er påtaget af en anden person, der for sit vedkommende handler under udøvelse af sin erhvervsmæssige virksomhed.

Sagens omkostninger

24 De udgifter, der er afholdt af den tyske, den belgiske, den franske og den finske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Bundesgerichtshof ved kendelse af 11. januar 1996, for ret:

Artikel 2, første led, i direktiv 85/577 af 20. december 1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted skal fortolkes således, at en kautionsaftale, der er indgået af en fysisk person, der ikke handler under udøvelse af erhvervsmæssig virksomhed, ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde, såfremt aftalen garanterer tilbagebetalingen af en gæld, der er påtaget af en anden person, der for sit vedkommende handler under udøvelse af sin erhvervsmæssige virksomhed.

Wathelet Moitinho de Almeida Edward

Jann Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. marts 1998.

R. Grass C. Gulmann

Justitssekretær Formand for Femte Afdeling